

Johannes Vermeer, Κοπέλα κοιμώμενη.

Για τον ποιητή Eugène Guillevic

Ο Eugène Guillevic γεννήθηκε στο Carnac (Morbihan), τον Αύγουστο του 1907. Ο πατέρας του άλλαξε επάγγελμα και από ναυτικός που ήταν έγινε χωροφύλακας. Στις διάφορες μεταθέσεις του έπαιρνε μαζί και την οικογένειά του. Έτσι, από το Jeumont του Βορρά, όπου έζησαν ως το 1909, βρέθηκαν στο Ferrette του Υψηλού Ρήνου, το 1919.

Από το 1920 ως το 1925 φοίτησε στο κολέγιο του Altkirch, στην τάξη των στοιχειωδών Μαθηματικών. Έμαθε τα αλσατικά και τα γερμανικά, αλλά όχι τα βρετονικά, που ήταν απαγορευμένο να μιλιούνται εκείνα τα χρόνια. Το 1926, μετά από διαγωνισμό, άρχισε να εργάζεται στην υπηρεσία Πρωτοκόλλου, με μεταθέσεις στις περιοχές της Αλσατίας και των Αρδεννών. Έπειτα, από το 1935 ως το 1967, εργάστηκε στο Υπουργείο Οικονομικών, στο Παρίσι, όπου ασχολήθηκε με διάφορα δυσεπίλυτα προβλήματα σχετικά με τους φορολογικούς διακανονισμούς, την ανοικοδόμηση, τη χωροταξία, τη βορειοαφρικανική οικονομία. Το 1967 πήρε τη σύνταξή του ως επιθεωρητής της Εθνικής Οικονομίας.

Από καθολικός που ήταν, μεταστράφηκε τα χρόνια του ισπανικού Εμφυλίου σε συμπαθούντα των κομμουνιστικών ιδεών. Το 1942 γράφτηκε μέλος του γαλλικού κομμουνιστικού κόμματος, στο οποίο έμεινε ως το 1980. Πέθανε στο Παρίσι το Μάρτιο του 1997.

Η πρώτη ποιητική του συλλογή, με τον τίτλο *Terraqué*, κυκλοφόρησε το 1942 και προκάλεσε αίσθηση στους λογοτεχνικούς και καλλιτεχνικούς κύκλους. Ακολούθησαν οι συλλογές: *Εκτελεστήριο* (*Exécutoire*), το 1947, *Gagner*, το 1949, *Γη σ' ευτυχία* (*Terre à bonheur*), το 1952, *Τριάντα και ένα σονέτα* (*Trente et un sonnets*), το 1954. Μετά από αρκετά χρόνια σιωπής και περισυλλογής, εγκαινιάζοντας μια καινούργια περίοδο του έργου του, με τα ιδιαίτερα ανανεωτικά της στοιχεία, δημοσίευσε τα βιβλία: *Carnac*, το 1961, *Σφαίρα* (*Sphère*), το 1963, και *Μαζί* (*Avec*), το 1966.

Ακολούθησαν οι ποιητικές συλλογές: *Euclidiennes*, το 1967, *Πόλη* (*Ville*), το 1969, *Τοίχωμα* (*Paroi*), το 1970, *Συμπεριλαμβανόμενα* (*Inclus*), το 1973, *Du domaine*, το 1977, *Étier*, το 1977, *Άλλα* (*Autres*), το 1980, και ως τα πολύ σημαντικά ποιητικά βιβλία *Μοτίφκα* (*Motifs*), *Εκσκαφή* (*Creusement*), το 1987, και *Ποιητική τέχνη* (*Art poétique*), το 1989, καθώς και *Το άσμα* (*Le chant*), το 1990, *Τώρα* (*Maintenant*), το 1993, *Μελλοντικά δυνατά* (*Possibles futurs*), το 1996. Από τα βιβλία ή τα αφιερώματα περιοδικών που έχουν εκδοθεί για τον Eugène Guillevic, τη ζωή και το έργο του, ξεχωρίζουν: *Guillevic*, με πρόλογο του Jean Tortel, στις εκδόσεις Seghers, στη γνωστή σειρά «Ποιητές του σήμερα» (1962).

Guillevic ή η κερδισμένη *Νηφαλιότητα*, του Jean Pierrot, στις εκδόσεις του Champ Valon (1984), *Guillevic*, οι δρόμοι του ποιήματος, ειδικό τεύχος του περιοδικού «Νότος» (1987), *Guillevic*, ειδικό τεύχος του περιοδικού «Ευρώπη» (Ιούνιος-Ιούλιος 1990), *Guillevic*, ο άγιος της μοντερνικότητας, του Gavin Baud, στις εκδόσεις του Πανεπιστημίου της Γλασκώβης (1992).

Τα ποιήματα που παρουσιάζουμε εδώ ανήκουν σε δύο διαφορετικές περιόδους του έργου του. Τα πρώτα πέντε ποιήματα προέρχονται από τη συλλογή *Γη σ' ευτυχία*, που εκδόθηκε για πρώτη φορά το 1952 από τις γνωστές εκδόσεις Seghers κι επανεκδόθηκε, με πολλές διορθώσεις και αλλαγές από τον ίδιο τον ποιητή, το 1985, στις ίδιες εκδόσεις. Η συλλογή αυτή, παρόλο που αποτελεί καρπό της κυρίως στρατευμένης περιόδου του ποιητή, δεν έχει σχέση, σε τελική ανάλυση, με το δόγμα του σοσιαλιστικού λεγόμενου ρεαλισμού. Και στην πρώτη και στη δεύτερη ιδίως έκδοση τα θέματα –θεματικοί πυρήνες– των ποιημάτων (ευτυχία, φύση, ειρήνη, συλλογικότητα κλπ.) σχετίζονται με ένα γνήσιο διαλεκτικά υλιστικό αλλά, στο βάθος του, ουτοπικό ανθρωπισμό. Τα υπόλοιπα ποιήματα προέρχονται από την ώριμη ποιητική περιόδο του, κυρίως τα εικοσιένα ποιήματα από τη συλλογή *Ποιητική τέχνη* του 1989, και απηχούν όλα τα σημαίνοντα στιλιστικά στοιχεία της ποιητικής του: συντακτική δεινότητα και ευλυγισία, ιδιόμορφη αφαίρεση, λιτότητα και οικονομία μέσων.

*

EUGÈNE GUILLEVIC

ΕΙΚΟΣΙΕΠΤΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ

μετάφραση από τα γαλλικά: Αντρέας Παγουλάτος

ΣΙΓΟΥΡΑ

Σίγουρα

Ότι γερμένος στο πηγάδι

Και βλέποντας το λίγο νερό σαν τρομαγμένος απ' το σκοτάδι

Όπου ξεχνιώνται οι πέτρες στον ίλιγγο του ύπνου,

• Σίγουρα

Ότι γερμένος στο πηγάδι

Και βλέποντας τις φτέρες να προσπαθούν

Ενάντια στο σκοτάδι και τον ύπνο,

Σίγουρα
Ότι θα 'λεγαν πως μιλάς
Και είναι αλήθεια πως μιλάς,

Ότι στραμμένος προς τη νύχτα,
Προς το σκοτάδι της αυλής,
Πιάνεις τον εαυτό σου να μιλά

Όταν ούτε ένα έντομο
Δεν μπορούσε αυτή την ώρα
Να 'ρθει ως εσένα.

*

ΤΙ, ΛΟΥΛΟΥΔΙ;

Λουλούδι,
Τι συμβαίνει;

Έχεις ανάγκη
Απ' τα βλέμματά μας;

Θέλεις να μάθουμε
Πως ζεις;

Να σε λυπούνται
Δε θέλεις.

Δεν είναι γι' αυτό
Που τείνεις έτσι την ταπεινή στεφάνη.

Θα πεθάνεις, το ξέρουμε καλά.
Αλλά θα είναι, μετά από ώρες,
Ο όμορφος σου θάνατος.

Λουλούδι ανάμεσα στα λουλούδια,
Λουλούδι όπως είναι τα λουλούδια.

Και θα μπορούσες να πεις
Πως δεν ζεις
Όπως ζουν τα λουλούδια;

Δε σε κακομεταχειρίστηκαν, δε σε λυώσαν
Άλλα λουλούδια.

Δε σε περιόρισαν
Στη στερημένη ζωή

Όπως για ανθρώπους
Έκαναν άλλοι άνθρωποι.

*

ΒΑΡΙΑ

Βαριά η στιγμή,
Τόσο βαριά
Όσο ένα μήλο στην άκρη του κοτσανιού του,
Τόσο βαριά
Όσο ένα στάχυ όταν η θεριστική πλησιάζει.

Βαριά η στιγμή,
Τόσο βαριά
Όσο το νερό το κρατημένο απ' το φράχτη
Μέσα στον πόνο που το μαυρίζει,

Τόσο βαριά
Όσο το σπίτι που καταρρέει
Με τους ενοικιαστές μαζί.

- Βαριά η στιγμή όταν ξέρουμε
Πως σχεδόν πέρασε.

Βαριά η στιγμή όταν δεν ξέρουμε
Ποιο θα 'ναι το τέλος της
Τόσο μακριά είναι για να την κοιτάξεις.

Βαριά η στιγμή,
Αυτή που έρχεται,
Αυτή που δε θα είναι
Ό,τι ήταν οι άλλες.

Βαριές, βαριές,
Όλες αυτές οι στιγμές
Που πρέπει να σηκώσουμε.

*

DE PROFUNDIS

Είν' ένας άνθρωπος στο βάθος ενός πηγαδιού
Και που επιμένει να φωνάζει.

Είν' ένας άνθρωπος. Είναι στο βάθος
Ενός πηγαδιού, ενός γκρεμού ή άλλου ποιου;

Είν' ένας άνθρωπος. Ακούστε καλά.
Επιμένει, και φωνάζει προς εμάς.

Γιατί είναι τόσο μακριά, τόσο χαμηλά
Μες στο γκρεμό όπου να τον.

Είν' ένας άνθρωπος στο βάθος μιας τρύπας.
Στην κραυγή του δεν έχει σύρτη.

Είν' ένας άνθρωπος. Ξελαργγιάζεται
Ενάντια στους βράχους κι αυτό τον αέρα

Που ίσως δε θέλει
Να φέρει την κραυγή του πιο μακριά.

Είν' ένας άνθρωπος ανάμεσα σε τείχη
Που ολομόναχος είναι χωρίς δύναμη,

Που έσχισε τις ώρες
Σε κλάσματα δευτερολέπτων

Όλο να μας φωνάζει
Πως είναι στο βάθος της αβύσσου

Και πως δεν μπορεί τίποτε χωρίς εμάς
Παρά να βγάζει τις τελευταίες του κραυγές,

Να χαλά ενάντια στα τοιχώματα
Ό,τι απομένει απ' τα νύχια του

Και να σκέφτεται αυτόν το σκελετό
–Έτσι γίνονται τα σώματα–

Που θα μείνει μες στο γκρεμό
Και δε θα μπορεί πια να φωνάξει.

Είν' ένας άνθρωπος στο βάθος των πάντων,
Που δε θέλει να μείνει εκεί.

Είν' ένας άνθρωπος που ικετεύει,
Γιατί μας έχει ανάγκη

Κι από μας εξαρτάται
Για να δει τη μέρα και ν' ανησυχήσει

Μ' αυτό το γκρεμό από φως.

*

ΜΙΑ ΕΚΤΕΛΕΣΗ

Κι η λάμψη του ήλιου
Ελάττωνε τα χόρτα.

Κι η λάμψη του ήλιου
Εξόργιζε τις πέτρες.

Το πρόβατο αν περνούσε
Δεν έκανε παρά από εκεί να περνά.

Κι η λάμψη του ήλιου
Αηδίαζε το ποτάμι.

Κι η λάμψη του ήλιου
Ήταν πάνω στα θύματα.

Κι η λάμψη του ήλιου
Μπέρδευε αυτά εκεί τα κορμιά.

Ακόμη και στον ήλιο
Το αίμα του δίκαιου είναι δίχως λάμψη.

*

ΕΥΘΕΙΑ

Τουλάχιστον για σένα,
Δεν υπάρχει πρόβλημα.

Πιστεύεις πως γεννιέσαι απ' τον εαυτό σου
Σε κάθε τόπο που είναι δικός σου.

Με τον κίνδυνο να ξεχάσεις
Πως έχεις παρελθόν,
Πιθανόν στον ίδιο τόπο.

Μην ξέροντας ούτε
Πως χωρίζεις σε δυο μέρη
Αυτό που διασχίζεις.

Πηγαίνεις χωρίς τίποτε να μαθαίνεις
Και χωρίς ποτέ να δίνεις.

*

ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ ΠΟΙΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Αν γράφω, είναι ας πούμε
Για ν' ανοίξω μια πόρτα.

Το πιο παράξενο:
Αγνοώ

Ποια στιγμή γίνεται
Το άνοιγμα αυτό.

-Άλλωστε, ό,τι σγκώνεται
Είναι ίσως ένα παραπέτασμα.

*

Όταν γράφω
Είναι σαν τα πράγματα,

Όλα, όχι μονάχα
Αυτά για τα οποία γράφω,
Να 'ρχονταν προς εμένα
Και θα λέγαμε και πιστεύω

Πως είναι
Για να γνωριστούμε.

*

Όταν γράφω σύννεφο
Τη λέξη σύννεφο,

Συμβαίνει κάτι
Με το σύννεφο,

Ανάμεσα σε μας τους δυο
Εξυφαίνεται ένας δεσμός,

Για να ενώσει
Υπάρχει μια ιστορία,

Κι όταν η ιστορία τελειώσει
Το μυθιστόρημα γράφεται μες στο ποίημα.

*

Σήμερα
Είναι η μέρα του ήλιου.

Δεν είναι θριαμβικός,
Δεν είναι επίσημος,
Είναι ευχαριστημένος που είναι ήλιος.

Σε όλα τα πράγματα
Αρέσει ο ορισμός
Που δίνουν στον εαυτό τους.

Είναι η μέρα
Όπου ο ήλιος γράφει το ποίημά του.

*

Το τραγούδι
Μπορεί να 'ναι σιωπή.
Η σιωπή μπορεί να υπάρχει
Για όποιον τραγουδά,

Γι' αυτόν
Και για όλους,

Γιατί φέρνει το τραγούδι
Μέσα απ' τους ορίζοντες.

*

Εσύ,
Κοιτάξεις το γεράκι,

Σ' ενδιαφέρει ό,τι κάνει
Στις καλαμιές
Μπροστά στο παράθυρό σου.

Αυτό,
Τίποτε δεν το υποχρεώνει,
Να σε κοιτά να γράφεις.

*

Είμαι σαν τον κισσό:
Μ' αρέσει να σκαρφαλώνω,

Αλλά δεν έχω
Κορμό, τοίχο που να κολλήσω.

Όμως πρέπει να σκαρφαλώσω.
Λοιπόν, τι να κάνω;

Σκαρφαλώνω,
Ακόμη κι αν δεν είναι παρά μέσα μου.

*

Δεν είναι εύκολο
Να είσαι ένας τοίχος,

Ολομόναχος
Ανάμεσα σε δυο ιδιοκτησίες.
Πότε πότε,
Ο άνεμος, ένα πουλί.

Ο τοίχος δεν μπορεί να γράφει
Παρά στον ουρανό, στη φιλύρα,

Αλλά ξέρει, αυτός,
Πως γράφει μαζί με τη βάση του

*

Η νύχτα γεννάει αστέρια,
Εσύ γεννάς ποιήματα:

Αργά
Ψηλαφίζοντας.

Μα η νύχτα
Έχει πιο πολύ ταλέντο

*

Θα 'θελες να γράφεις
Διαφορετικά.

Να βλέπεις να γεννιέται κάτω απ' το χέρι σου
Κάτω απ' τα μάτια σου,

Μια μορφή
Που τίποτε δε σου θυμίζει,
Αλλά μάταια:
Είσαι καταδικασμένος.

*

Δεν είδα
Το χρώμα του δέντρου
Ούτε καν τη μορφή του.

Παραζούσα μέσα του
Το έπος του
Στο ηλιοβασίλεμα.

*

Επιθυμώ
Μια ιππηλασία

Μέσα από
Δεν ξέρω ποιο διάστημα,

Πάνω σε στίχους
Που πρέπει να επινοήσω.

*

Ήταν μια πέτρα.

Δεν ήταν μια φωνή
Που ερχόταν από μακριά,
Απ' τα βάθη του αέρα,
Απ' τη νύχτα.

Δεν ήταν παρά μια πέτρα
Που κοντά σου
Γουργούριζε τον πόνο της

Ή το δικό σου.

*

Τον ήλιο αυτό στον ουρανό,
Εσύ τον κόλλησες
Πάνω από τον ορίζοντα.

Τον επινόησες,
Τον πρόβαλες,
Τον έθρεψες.

Σε φωτίζει,
Σε ζεσταίνει.

Η μέρα
Θα 'ναι καλή.

*

Δεν άντεχα πια
Ν' ακούω αυτό το κομμάτι από γρανίτη

Να μου διηγείται την ιστορία του
Από τις απαρχές.

Παρόλο που του είπα: ξέρω,
Το κομμάτι από γρανίτη συνέχιζε:

Ήλιος, κατακλυσμός, πυρκαγιά, σκότη
Και το χειρότερο: το νερό στάλα στάλα
Για χιλιετίες.

*

Θα σας δώσω ποιήματα
Όπου θα ζήσετε

Όπως η ελιά
Ζει μες στη γη της.

Θα κερδίσετε εκεί
Να φτιάξετε κι εσείς
Τις ελιές σας.

*

Πότε θα έχω
Για τα καλά

Μιλήσει στο τραπέζι,
Μιλήσει για το τραπέζι,

Για να πάψει
Να με ρωτά,

Να μου ζητά
Να του μιλώ γι' αυτό;

*

Η ομορφιά πρέπει να 'ρχεται
Από έναν άλλο κόσμο

Που προχωρά
Ως το δικό μας

Και κάποτε ακόμη
Τον τυλίγει.

Κοίταξε
Το ρομανικό αυτό παρεκκλήσι,

Τα λιβάδια γύρω,
Τον ουρανό που υποκλίνεται,

Κοίταξε και τώρα
Τόλμα να πεις που βρισκόμαστε.

*

Κι εμείς
Είμαστε ηφαιστέα,

Αλλά αυτά, μπορούν –
Ατιμώρητα.

*

Η μουσική παρασύρει.
Εσύ, δε θέλεις να παρασυρθείς.
Όχι τώρα.

Πρέπει να μείνεις εδώ
Να κοιτάς γύρω σου.

Κοίταξε, κοίταξε
Και μίλα

Σε όλα που σε περιβάλλει,
Σιωπά και σε προκαλεί.

*

Δεν τελειώνουμε ποτέ
Με τη σελήνη.

Αν και την κοιτάζουμε,
Τη ζωγραφίζουμε, γράφουμε γι' αυτή,

Της μιλάμε,
Προσπαθούμε να τη χαϊδέψουμε,

Να της γυρίσουμε την πλάτη,
Να τη βρίσουμε,

Όταν είναι εκεί
Μας χύνει το γάλα της,

Όταν δεν είναι εκεί
Το γάλα της μας λείπει.

Ρέμπραντ, Οι Σύγδοι της Συντεχνίας υφασματεμπόρων, 1662.